

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN “YUSUF ÇELEBİ c. TURQUIE” KARARI VE KISA BİR DEĞERLENDİRME*

*Yrd.Doç.Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN***

YARGILAMA EVRELERİ

1. Davanın temelini, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı yöneltilen, yine bu devletin vatandaşı olan Yusuf Çelebi'nin (“Davacı”) bir dilekçesi oluşturmaktadır. 15 Ağustos 1991 de, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunması Sözleşmesi'nin (“Sözleşme”) eski 25.maddesi gereğince, İnsan Hakları Avrupa Komisyonu'na (“Komisyon”) intikal ettiriliyor.

2. Davacı, Ankara Barosu Avukatlarından Kazım BERZEG tarafından, Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise görevlendirdiği ajan tarafından temsil ediliyor.

3. Davacı, Sözleşmenin 1 Nolu Protokolünün 1. maddesi uyarınca, Davalı İdarenin kusurundan kaynaklanan zararların tazmini yönünde bir karar talep etmektedir.

4. Dilekçe, sözleşmenin 11 Nolu protokolünün yürürlüğe giriş tarihi olan 1 Kasım 1998 de Mahkeme'ye intikal ettirilmiştir. (11 Nolu Protokol, md.5/2).

5. Dilekçe, mahkemenin 1. Bölümüne verildi (Tüz. md.52/1). Tüzüğün 26/1. maddesine uygun olarak bu bölüm içinden davayı inceleyecek daire oluşturuldu (Söz. md.27/1). Rıza TÜRME'N'in davadan çekilmesi üzerine, Türkiye'yi temsil etmesi için (md.28) Hükümet, *ad hoc yargıç* sıfatıyla dairede yer alabilmesi için Feyyaz GÖLCÜKLÜ'yü seçti.

6. 15 Şubat 2000 tarihli kararıyla Daire, dilekçenin kabul edilebilirliğine hükmetti (Söz. md.27/2, Tüz. md.29/1).

7. Hem Davacı, hem de Hükümet davanın esası hakkındaki yazılı sa-

* Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 18 Eylül 2001 tarihli “*Afaaire Yusuf Çelebi c. Turquie (no:2)*” isimli bu kararı, <http://www.echr.coe.int> adresinde Fransızca olarak yayınlanan metinden alınmıştır.

** A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Öğretim Üyesi.

vunmalarını sundular (Tüz. md.59/1).

8. Davacının temsilcisi, aynı davacının farklı dilekçelerinin birleştirilmesini Mahkemeden talep etti. Mahkeme her dilekçenin farklı karakterdeki hukuki problemleri ortaya koyduğunu dikkate alarak bu istemi reddetti.

OLAY

I. DAVANIN AYRINTILARI

9. Davacı, Türk uyruklu, olay sırasında Samsun-Vezirköprü Saraycık köyünde oturmakta ve tarımla uğraşmaktadır.

10. 1987 Mayısında baraj yapımı görevini üstlenen DSİ (Devlet Su İşleri), Kızılırmak yatağında Altınkaya Barajının yapımı için davacının arazilerini kamulaştırmaya başlar. Çeltik (Pirinç) tarımı yapılan bu araziler baraj gölünün suları altında kalmıştır.

11. Uzmanlardan oluşan bir komisyon tarafından tespit edilen kamulaştırma bedeli, kamulaştırma tarihinde davacıya ödenir.

12. Davacı Mayıs 1987 de DSİ'nin ödediği toplam bedele itiraz ederek, Vezirköprü Asliye Hukuk Mahkemesinde bedel artırım davası açar.

13. Yargılama sürecinde mahkeme, kamulaştıran idarenin belirlediği tutarın doğruluğunu belirlemek için uzmanlardan oluşan iki kişi görevlendirir.

14. Adı geçen mahkeme, kamulaştırma bedelinin artırılmasına ve arazinin DSİ'ye teslimi tarihinden itibaren yıllık %30 basit gecikme faizi ile birlikte kamulaştırma bedeline ek bir tazminatın davacıya ödenmesine karar verir.

15. Davalı idare (DSİ), ek tazminata hükmeden Asliye Hukuk Mahkemesi kararına karşı Yargıtay'a başvurur. Davacı Yargıtay'dan, Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının onanmasını ve tespit ettiği toplam bedelin kabul edilmesini talep eder.

Yargıtay Mart ve Haziran 1990 da söz konusu kararları onar. Bununla birlikte idare Ocak 1991 ve Ocak 1992 ye kadar bu tazminatı ödemiyor. (Davacının iddiası, bu ek tazminatın ancak 19275/92 sayılı dilekçesi üzerine Ocak 1992 de ödenmesi şeklindeki ulusal sürece ilişkindir).

16. DSİ, bu ek tazminatı, ödeme tarihine kadar yıllık %30 basit faiz şeklinde artırarak davacıya ödemiştir. Oysa bu sürede Türkiye'de enflasyon yıllık %67 ye ulaşmıştır.

17. Davacıya ödenen kamulaştırma bedeli, ödeme tarihinde mahkemenin tamamlayıcı tazminata hükmettiği tarihten itibaren %30 artırılarak elde edi-

len miktardır.

Tamamlayıcı tazminatın gerçek değeri, aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir. (Tablodan anlaşıldığı gibi, yargısal süreç sonunda belirlenen toplam miktar ne ise, ödeme tarihinde davacıya bu miktar ödenmiştir).

II. KONUYA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER VE İÇ UYGULAMA

A. Anayasa

18. Anayasanın kamulaştırmaya ilişkin 46. maddesinin düzenlemesi şöyledir:

"...Kamulaştırma bedeli nakten ve peşin olarak ödenir...yasanın taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde...peşin ödenmeyen kısım, Devlet borçları için öngörülen en yüksek gecikme faizi oranına bağlanır.."

B. 4 Aralık 1984 Tarihli ve 3095 Sayılı yasa.

19. 3095 Sayılı yasa gereğince, Devlet borçlarının ödenmesinde gecikme olduğunda öngörülen gecikme faizi oranı yıllık % 30 dur.

20. Benzer durumda, Devlet alacakları için öngörülen gecikme faizi oranı aylık % 7 ve yıllık % 84 olarak belirlenmiştir. (Devlet alacaklarının tahsiline ilişkin 6183 sayılı yasanın 51.maddesi ve Bakanlar kurulunun 89/14915 sayılı kararı).

C. Borçlar Kanunu

21. Borçlar Kanununun 105. maddesinin düzenlemesi şu şekildedir;

"Alacaklının duçar olduğu zarar geçmiş günler faizinden fazla olduğu surette, borçlu kendisine hiçbir kusur isnat edilemeyeceğini isbat etmedikçe bu zararı dahi tazmin ile mükelleftir.

Bu munzam zarar derhal takdir olunabilir ise Hakim esasa dair karar verir iken bu zararın miktarını dahi tayin edebilir".

D. Yargıtay'ın İçtihadı

22. Kamulaştırma konusunda yetkili olan Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, 3 Haziran 1991 tarihli kararında şu hükmü ortaya koydu.

"...Alacakların ödenmesindeki gecikmenin telafisi, gecikme tazminatıdır...Cebri uygulama yolu alacaklıya izin verdiğiinden, alacaklı faizin artırılmasını talep edebilir. Bu durum alacaklı sıfatıyla başka bir telafiyi isteme hakkı teşkil etmez. Bundan dolayı alacaklının enflasyon nedeniyle ortaya çıkan zararın telafisini isteme hakkı bulunmamaktadır..."

23. Yargıtay Genel Kurulu'nun 23 Şubat 1994 tarihli (E.1993/5-600,

K.1994/80) kararı şöyledir;

“...3095 sayılı yasa, ülkede enflasyonun yüksek olduğu –ki enflasyon oranı %30’u aşmıştı- sırada kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Buna karşın, Yasakoyucu gecikme faizinin oranının %30 olmasını istemiştir. İncelenen konuda, banka mevduatına bağlı faizlere başvurarak dolaylı bir yoldan %30 faiz oranının aşılması gibi gerekçeler hukuka uygun değildir...”.

24. Yargıtay Genel Kurulu’nun 19 Haziran 1994 tarihinde, adı geçen durumda Borçlar Kanununun 105.maddesinin uygulanabilirli hakkında şu kararı vermiştir.

“...3095 sayılı yasayla öngörülen faiz oranı...ispatlama ihtiyacı olmaksızın zararları güvence altına alan götürü bir tazminattır. Madem ki gecikme faizinin oranı (ödemedeki gecikmeden kaynaklanan zarar) ekonomik sorunlar (enflasyon, paranın değerinin düşmesi) hesaba katılarak yasayla belirlenmiştir...bu öğelerin (enflasyon, paranın değerinin düşmesi) Borçlar Kanununun 105.maddesinde düzenlenen münzam zararın gerçekleşmesinin açık delili olarak ileri sürülerek, maruz kalınan gerçek zararın telafisine gidilmesi durumunda, yasakoyucunun söz konusu zararlara karşı %30 olarak tespit ettiği düzenlemenin hiçbir anlamı kalmaz. Yasakoyucunun, Anayasanın verdiği yetki gereğince, ekonomik problemlerin tümünü dikkate alarak söz konusu zararların tazmininin oranını % 30 olarak belirlediğinde, %60 veya %70 gibi bunun üzerine çıkılarak zararların tazmini kabul edilemez. Yasakoyucunun değerlendirmesinin zımnen yanlış olduğunun kabulü anlamına gelir...Ülkemizdeki ekonomik koşullarda, enflasyonun, 3095 sayılı yasanın öngördüğü % 30 oranının hayli üzerinde olacağı bilindiği gerçektir. Öyleyse alacaklının, geç ödemeden kaynaklanan münzam zararları tazmin edilmeyecektir.Öte yandan, yasakoyucu tarafından belirlenen %30 oranını aşan zararlar, Borçlar Kanununun 105. maddesi ile ilgili bir sorun değildir. Yasama yetkisi yoluyla yasakoyucu, söz konusu zararlar için %30 faiz öngörmüştür, enflasyonun %30’u geçtiği gerekçesiyle bu oranın yargı kararıyla artırılması yetki gaspı oluşturur...”.

E. Ekonomik Veriler

25. Ocak 1991 de Türkiye Merkez Bankasının uyguladığı kura göre Amerikan dolarının (USD) ortalama fiyatı 3041 TL dir.

26. Türkiye’deki tüketici fiyatları üzerindeki enflasyon sonuçları Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklandı. Buna göre, 1987 mayısında aylık temel gösterge 100 dür (Kamulaştırılan arazinin İdareye devredildiği safha-yukarıda paragraf 17). 1991 Ocağında enflasyon göstergesi 586 dır (Ek tazminatın ödendiği safha-yukarıda paragraf 17).

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞMENİN 1 NOLU PROTOKOLÜNÜN 1. MADDESİNİN İHLALİ KONUSU

27. Davacı, 3 yıl süren yargısal aşamanın sonucunda elde edilen tamamlayıcı tazminatın değerinin, idarenin geç ödemesi nedeniyle, hele Türkiye'deki yüksek enflasyon da dikkate alındığında hayli düştüğünden yakınmaktadır. Bu durumun 1 Nolu Protokolün 1. maddesinin aşağıdaki hükmüne aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmektedir.

"Her gerçek ve tüzel kişi, mülkiyetine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Kamu yararı gerektirmedikçe ve uluslararası hukukun genel ilkeleri ile hukukun aradığı koşullara uyulmadıkça, kimse mülkiyetinden yoksun bırakılamaz.

Ancak yukarıdaki hükümler hiçbir biçimde, mülkiyetin genel yarara uygun olarak kullanılmasını denetim altına almak, vergiler ile diğer harç veya cezaların ödenmesini sağlamak için Devletin gerekli gördüğü yasaları yürürlüğe koyma yetkisini ortadan kaldırmaz".

28. Davacı, borçlu idarenin ödemedeki gecikmesini ve üç yıl süren yargılama süreci sonunda %30 gecikme faizine denk tamamlayıcı tazminatın incelenmesini istiyor.

Bu süre zarfında paranın fazla değer kaybetmesinden zarara uğradığını iddia ediyor. Nihayetinde Türk hukukunda, özel borçların aksine, Devlet borçlarına karşı cebri icra yöntemlerinin bulunmadığını ifade ediyor.

29. Hükümet buna katılmadığını belirtiyor. Arazinin zilyedliğinin alınmasından önce, davacıya bedelin ödendiği gibi, Yargıtay'ın kararından sonra (yukarıda paragraf 17) %30 faizle tamamlayıcı tazminatın ödendiğini hatırlatıyor.

Enflasyonun hesaba katılmadığı farzedilse bile Mahkeme'nin içtihatlarına dayanılıyor: Tazminat kamulaştırılan arazinin değeri ile orantılı ise 1 Nolu Protokolün 1. maddesindeki şartlar bulunuyor demektir. Ayrıca binlerce kişinin etkilendiği büyük çaplı bir proje söz konusudur, böylesi bir projenin gerçekleştirilmesinde, Devletin tam bir tazmin borcunu yüklediğinin kabulü gerekir. Dahası davacı, "aşırı ve özel bir yüke" katlanmak zorunda kaldığını ve bu risklere karşı Borçlar kanununun 105. maddesinin sağladığı olanaklardan da yoksun olduğunu ileri sürmektedir.

30. Nihayet Hükümet, kamu hizmetinin iyi ve düzenli yönetilmesi konusundaki politikasının ayrılmaz bir parçası olarak faiz oranının tespitinde büyük bir değerlendirme marjından yararlanmaktadır. Zira Devlet alacakları

için uygulanan faiz oranı, kamu hizmetlerinin yarıda kesilmemesi için dolaylı bir vergi niteliğini amaçlamaktadır. Yasakoyucu bunu bilerek böyle tespit etmiştir.

31. Davacı, kamulaştırma işlemine değil, kamulaştırma bedelinin ödenmesi tarzına itiraz etmektedir. Davacının iddiası, sadece Asliye Hukuk Mahkemesinin karar verdiği ek tazminatın idare tarafından geç ödenmesine yönelik değil, aynı zamanda davanın açılmasından, söz konusu parayı almasına kadar geçen zaman zarfında uğradığı zararları da içermektedir. Adı geçen ödemenin, arazinin kamulaştırılmasından 3 yıl sonra ödendiğini hatırlatarak, bu gecikmeden doğan zararları ileri sürmektedir. Bu gecikme, ülkedeki para değerinin fazla düşüşü ile birleştiğinde, kamulaştırma işleminin, kamu yararı ile kişisel yarar arasında haksız bir dengesizliğe yol açtığı görülmektedir.

32. Mahkeme, kamulaştırma bedelinin, arazisi kamulaştırılan davacıya, kamulaştırma tarihinde ödendiğini (yukarıda paragraf 17), Asliye Hukuk Mahkemesinin tamamlayıcı tazminat davasında yıllık %30 oranında gecikme faizine ve bunun belirtilen tarihte ödenmesi gerektiğine hükmettiğini saptamıştır (yukarıda paragraf 17).

Bununla birlikte DSİ bu ek tazminatı, ancak Ocak 1991 de yani ilk derece mahkemesinin kararından 3 yıl, Yargıtay'ın kararından yaklaşık 10 ay sonra ödemiştir.

33. Mahkeme her şeyden önce şunu tespit etmektedir ki, ihtilaf özellikle, Asliye hukuk Mahkemesine dava açılmasından ödemenin yapıldığı yaklaşık 3-4 yıllık süre zarfında uygulanan gecikme faizinin yetersizliği yüzünden oluşan zararın tazminine ilişkindir.

34. Bu açıdan Mahkeme daha önce, makul sayılamayacak bir zaman akışının, değeri düşürmeye elverişli bir öge olarak hesaba katılmadan yapılan ödemenin zararın tam olarak telafisi olmadığına karar vermiştir (Bkz. *mutadis mutandis*, Raffineries grecques Stran et Stratis Andreadis c. Grece, 9 Aralık 1994 tarihli karar, Seri no.301-B, s.90, p.82). Kamulaştırma bedelinin, anormal uzun bir süre geç ödenmesi, kişinin mali kayıplarını ağırlaştırıcı bir sonuç doğurur, özellikle bazı devletlerde para değerinin düşüşü dikkate alındığında daha da belirsiz bir durum ortaya çıkar (Bkz.Akkuş c. Türkiye kararı, 9 Temmuz 1997, Recueil 1997-IV, ss.1309-1310, p.29).

35. Tüm bu sebepleri gerekçe gösteren Mahkeme, daha önceki bu konuya ilişkin içtihadını (Bkz. Adı geçen Akkuş kararı, ss.1303 vd; Aynı yönde, Aka c. Türkiye kararı, 23 Eylül 1998, Recueil 1998-IV, ss.2680 vd.) göz önüne alarak, davacının “mülkiyete saygı gösterilme hakkını” ileri sürmesini dikkate değer buluyor. Genel yararın gerekleri ile temel insan haklarının zorunlulukları arasında devam ettirilen doğru bir dengenin varlığının araştır-

rilması gerekmektedir. Bu bağlamda, ulusal yasa koyucunun öngördüğü tazminat biçimi ve davacının olayında gerçekleştirilmiş olan şekli irdelenmelidir (Bkz. Lithgow ve diğerleri c. Birleşik Krallık, 8 Temmuz 1986 tarihli karar, Seri A no.102, s.50, p.120).

36. Davada Mahkeme tespit etmektedir ki, tamamlayıcı tazminatın miktarı, Ocak 1991 de davacıya ödenen yıllık %30 basit gecikme faizinin toplamıdır. Oysa bu ödeme, ilk derece mahkemesinin kararından 3 yıl, Yargıtay'ın kararından yaklaşık 10 ay sonra yapılmıştır. Bu tarihte Türkiye'de enflasyon oranı ortalama %67 dir.

37. İç yargı tarafından hükmedilen tamamlayıcı tazminatın ödenmesinin hayli zaman aldığı yadsınamaz. Bu durum kamulaştırmayı yapan idarenin kusurundan kaynaklanmaktadır ve mal sahibine mallarının kamulaştırılmasından ayrı bir zarara katlanmasına sebep olmaktadır. Dava sürecinin genel süresine eklenen bu gecikme süresi, Mahkemeyi, davacının pek aşırı ve özel bir yüke maruz kaldığının kabulüne zorlamaktadır. Bu hal, bir yanda kamu yararının gerekleri, diğer yanda mülkiyete saygı gösterilmesi zorunluluğu arasındaki dengeyi bozmaktadır.

38. Sonuç olarak, Sözleşmenin 1 Nolu Protokolünün 1. maddesinin ihlal edildiği ortadadır.

II. SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN İHLALİ KONUSU

39. Davacı aynı zamanda, söz konusu yargılama süresinin, Sözleşmenin 6/1.maddesine aykırılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

40. Mahkeme yukarıda paragraf 32-34 de dile getirilen sonuçları göz önüne alarak, sorunun bu düzenleme açısından ayrıca ele alınmasına gerek görmemiştir.

III. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI KONUSU

41. Sözleşmenin 41.maddesinin düzenlemesi.

"Mahkeme, Sözleşmenin veya Protokollerin ihlal edildiğini tespit ederse ve ilgili sözleşmeci Devletin iç hukuku bu ihlali ancak kısmen giderme imkanı veriyorsa, gerekli gördüğü takdirde zarara uğrayan tarafa adil bir karşılık verilmesine hükmeder".

Maddi ve Manevi Zarar

42 Davacı, hem tamamlayıcı tazminatın geç ödenmesinden, hem de ulusal yargı kararlarının geç sonuçlanmasından meydana gelen parasal kayıpları için tazminat ödenmesi gerektiğini iddia ediyor. Dolar üzerinden hesaplanacak maddi zararlarının ve aynı zamanda manevi zararlarının tazmin edilme-

sini Mahkemeden talep ediyor.

43. Hükümet buna katılmadığını ifade ediyor.

44. Daha önce Aka kararında (Bkz. Aka kararı, s.2683, par.55-56) kabul edilen usule göre Mahkeme, davacının maruz kaldığı maddi zararı tespit etmek için, Ocak 1991 de ödenen miktar ile Asliye Hukuk Mahkemesinin görevlendirilmesi (yukarıda paragraf 32-34) tarihinden itibaren, paradaki değer kaybı göz önüne alınarak hesaplanan miktar arasındaki farka bakmaktadır.

45. Belirlediği (yukarıda paragraf 25) ilgili ekonomik veriler ışığında uygun hesabı gerçekleştiren Mahkeme, çözüm tarihindeki uygulama oranından Türk parasını çevirerek, 7645 USD tazminatın davacıya ödenmesini kararlaştırmaktadır.

46. Manevi zarara gelince Mahkeme, davacının 19275/92 sayılı dilekçesi çerçevesinde, Altınkaya kamulaştırılması sonunda tazmin edilmiş olduğunu tespit ettiğinden, davacının bu istemini kabul etmemektedir.

Harçlar ve Yargılama Giderleri

47. Davacı ulusal ve Sözleşmesel yargılama evrelerine ilişkin harç ve giderler olarak 8000 USD talep etmektedir. Ancak bunları belgelerle ispat edememektedir.

48. Hükümet kararını bildirmemektedir.

49. Altınkaya kamulaştırmaları ile ilgili dilekçelerin hepsinin aynı avukat tarafından sunulduğunu dikkate alan Mahkeme, 300 USD ödenmesinin uygun olacağını kararlaştırmıştır.

Gecikme Faizi

50. Mahkeme, Amerikan doları üzerinden yıllık %6 oranında gecikme faizine hükmetmiştir.

MAHKEME BU GEREKÇELERLE OYBİRLİĞİYLE

1. Sözleşmenin 1 Nolu Protokolünün 1. maddesinin ihlal edildiğine,
2. Sözleşmenin 6/1. maddesine yönelik iddianın açıklanmasına yer olmadığına,

3. a) Davalı Devletin, Sözleşmenin 44/2. maddesine uygun olarak kesin kararın verilmesinden hesaplanarak 3 ay içerisinde, ödeme anında istenen mali yükler, damga resmi ve harçlardan kaynaklanan ödemeler de dahil, karar tarihindeki Türk parasının çevrilmesinden elde edilen aşağıda tutarları belirtilen meblağı ödemesi gerektiğine,

- i. 7645 (yedibinaltıyüzkırkbeş) Amerikan doları, maddi zararlar için;

- ii. 300 (üçyüz) Amerikan doları harç ve giderler için,
- b) Bu toplam tutara, sürenin sonuna kadar ve ödeme yapılmıyaya kadar yıllık %6 oranında hesaplanacak gecikme faizinin de ilave edilmesine,
- 4. Fazlaya ilişkin talebin reddine,
- karar verdi.

KISA BİR DEĞERLENDİRME

Karardan çıkan sonuçları kısaca şöyle özetleyebiliriz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, kamu yararının gerektirdiği durumlarda, yasanın belirlediği şartlarla, uluslararası hukukun genel prensiplerine uygun olarak kamulaştırma yapılabileceğini kabul etmektedir. Ancak kamulaştırmalarda, gayrimenkulün gerçek değerinin ödenmesi, sözleşmede yer alan mülkiyete saygı hakkının bir gereğidir. Gerçek değer herhangi bir sebeple ödenmemesi, sözleşmeye aykırılık teşkil edecektir.

Kamulaştırma bedeline karşı dava açılması durumunda, karar tarihine kadar geçen sürede, paranın değerinde bir azalma söz konusu olursa, idare bunu da dikkate almak zorundadır. Aksi bir tutum yine sözleşmeye aykırılık teşkil edecektir.

Yine karara göre, yasalarda öngörülen gecikme tazminatı oranından daha fazla zarar söz konusu ise (Borçlar Kanunu 105. maddesindeki düzenlemede belirtilen münzam zararda olduğu gibi) idare bunu da karşılamak zorundadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine girme aşamasında, hukukunu Avrupa standartlarına uyumunu sağlama çabaları yanında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden bu yönde kararlar vermesinin de bir sonucu olsa gerektir ki, 2001 de Anayasada yapılan değişiklikler içinde, kamulaştırma bedellerine ilişkin bir düzenlemeye de yer verildi. Anayasa değişikliğine ilişkin 3 Ekim 2001 tarihli yasayla (RG.17 Ekim 2001, sy.24556) Anayasanın kamulaştırmayı düzenleyen 46.maddesine bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkra aynen şöyledir;

"İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır".

Görüldüğü gibi, bu düzenlemeyle, Devlet borçlarına uygulanacak faiz oranları, Devlet alacakları ile eşitlenmiştir. Yine sadece taksitlendirmelerde değil, kamulaştırma bedellerinin herhangi bir sebeple ödenmemesi durumunda da Devlet alacakları için öngörülen faiz oranları uygulanarak alacaklıya ödeme yapılacaktır.

Anayasada, kamulaştırma bedelinin herhangi bir sebeple ödenmemesi

durumu dendiğine göre, yukarıda aktardığımız karardaki gibi olaylarda, yargılama sürecinin uzun sürmesi veya başka bir sebeple, kamulaştırma bedeli geç ödenirse, yine Devlet alacakları için öngörülen faiz oranları uygulanarak ödeme yapılacak demektir.

Kamulaştırma bedellerinin geç ödenmesi durumunda, Devlet alacakları için öngörülen faiz oranlarının uygulanması yeterli olacak mıdır? Kanaatimizce yeterli olmayacaktır. İlgilinin zararı, bu faiz oranlarının da üzerinde ise (munzam zarar), karara göre bu durumda, kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki denge, kişisel yarar aleyhine bozulmuş ise, bu dengenin sağlanması için idare bu zararı da karşılamak durumundadır.